

РЕЦЕНЗІЯ

доктора мистецтвознавства,
професора кафедри народних інструментів
Харківської державної академії культури

Лошкова Юрія Івановича

на дисертацію Чжан Юй

«Жанрові типи китайської національної опери в творчості Інь Цінь»

на здобуття ступеня доктора філософії

за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво

Особистість відіграє визначальну роль у культуротворчому процесі. Пізнаючи навколишнє середовище, особистість накопичує свій життєвий досвід, специфіка якого зумовлює самореалізацію в суспільстві людини як його морфологічної основи та ретранслятора свого розуміння суспільства. Тому будь-яке дослідження культуротворчості ґрунтується на осмисленні результатів діяльності конкретної особистості, яка у творчій практиці ґрунтується на відтворенні свого світовідчуття, конкретніше, специфіки існування суспільства. У цьому контексті, дисертація Чжан Юй продовжує збагачення знання про культуру й мистецтво, завдяки аналітичному осмисленню особистості китайського композитора Інь Цінь, ідейною основою творів якого є сприйняття сучасного суспільства митцем.

Детальне ознайомлення з дисертаційним дослідженням Чжан Юй дозволяє говорити про актуальність, наукову новизну, достатню апробацію та практичне значення результатів дослідження. Зокрема, **актуальність** обраної Чжан Юй теми є беззаперечною, оскільки здійснюється осмислення одного з явищ сучасної культури Піднебесної – новітньої китайської опери, в контексті творчості композитора Інь Цінь.

Обґрунтованість та достовірність наукових положень дисертації забезпечується залученням достатньої теоретичної бази, яку складають фундаментальні праці з історичного та теоретичного музикознавства,

оперології і міфооперології, дослідження з музикологічної китаїстики, зокрема оперної творчості Інь Цінь та китайського вокального мистецтва тощо, а також музикознавчим аналізом оперних текстів Інь Цінь як основи для дослідницьких узагальнень. Осмислення Чжан Юй теоретичної бази дослідження уможливило обґрунтування актуальності обраної теми та визначення жанрових типів новітньої китайської опери в творчості Інь Цінь. Аналіз музичних текстів опер «Великий канал. Балада Річки» та «Велика хода Китайської червоної армії (1934-1935 рр.)» сприяв виявленню специфіки лірико-епічного та історико-героїчного типів новітньої китайської опери. Загалом, список використаних джерел складається з 214 найменувань, з яких переважна більшість наукових публікацій, зокрема апробованих на дисертаційному рівні; додатки містять приклади оперних текстів, що аналізуються в запропонованому дослідженні.

Окреслені на стор. 25-26 дисертації методи дослідження визначили логіку побудови аналітичного матеріалу, спрямованої на вирішення сформульованих на стор. 25 дисертації завдань. Підсумком дослідження Чжан Юй стали ґрунтовні узагальнення, як у тексті, так і у висновках, що сприяло досягненню поставленої автором дисертації мети – визначенню жанрових типів новітньої китайської національної опери в творчості Інь Цінь десятих років ХХІ століття (стор. 25 дис.).

Наукова новизна одержаних Чжан Юй результатів не викликає сумнівів. До найбільш вагомих досягнень дисертантки, на нашу думку, належать: осмислення типології творчої індивідуальності Інь Цінь та виявлення жанрових типів новітньої китайської опери на основі музикознавчого аналізу текстів опер «Великий канал. Балада Річки» та «Велика хода Китайської червоної армії (1934-1935 рр.)», визначених Чжан Юй національними китайськими оперними міфами.

Результати дисертаційного дослідження Чжан Юй достатньо апробовані: авторка опублікувала тези доповідей за участю у 2 наукових конференціях та 6 статей, 4 з яких – в українських наукових періодичних виданнях (категорія Б), 1 – в авторитетному науковому виданні Австрії, 1 – в науковому електронному

журналі Китаю. Публікації містяться в списку використаної літератури, а в тексті наявні посилання на ці друковані праці, що свідчить про їх відповідність змісту дисертації Чжан Юй.

Практичне значення результатів дослідження Чжан Юй полягає у введенні до наукового обігу фактологічних та узагальнюючих матеріалів, які стануть у потребі в процесі осмислення специфіки сучасної китайської культури. Якість запропонованих матеріалів уможливило їх застосування, як у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі культури та мистецтва, так і в музичній практиці, зокрема сценічному втіленні досліджуваних у дисертації опер Інь Цінь.

Побудова дисертаційного матеріалу відповідає встановленим вимогам і реалізується в структурі запропонованого наукового тексту, котрий складається з Анотації, Вступу, трьох розділів, Висновків, Списку використаних джерел і Додатків. У Першому розділі *«Творчий процес Інь Цінь: шлях від пісні до опери»* простежується специфіка становлення мистецької особистості композитора. У підрозділі 1.1 *«Сучасна художня китайська пісня як творча лабораторія Інь Цінь»* осмислюються прояви ідейно-світоглядної та образно-тематичної сфер у пісенній творчості митця, встановлюються змістовні зв'язки між пісенним та оперним надбанням Інь Цінь. Підрозділ 1.2 *«Конструювання ідеалів великої китайської опери ХХІ століття у творчості Інь Цінь»* присвячений естетичній концепції великої китайської опери, яка осмислювалася творчим колективом Великого оперного театру в Пекіні та втілювалася на практиці в сценічних творах Інь Цінь. Чжан Юй визначає ідейні та змістовні засади *«китайської опери майбутнього»*, зумовлені прерогативою драми над музикою, характеризує специфіку втілення цих засад в операх Інь Цінь.

У другому і третьому розділах дисертантка аналізує опери китайського композитора, вже в назвах конкретизуючи їх типологічні характеристики: Розділ 2 *««Великий канал» Інь Цінь – новітня велика китайська опера лірико-епічного типу»* та Розділ 3 *««Велика хода» Інь Цінь: новітня велика китайська*

опера історико-героїчного типу». Типологічна специфіка кожної опери осмислюється Чжан Юй у двох підрозділах Розділу 2 (2.1 Логіка сюжетотворення і властивості оперної драматургії «Каналу» і 2.2 Жанровий поліфонізм як ознака новітньої великої китайської опери «Канал») та трьох підрозділах Розділу 3 (3.1 Сюжетно-лібретні передумови створення новітньої великої китайської опери на історико-героїчну тему (формування художньої концепції опери), 3.2 Жанрові прообрази і домінанти новітньої великої китайської опери історико-героїчного типу та 3.3 Парадигма перехідності у жанровому хронотопі новітньої великої китайської опери Інь Цінь історико-героїчного типу).

Узагальнюючи здійснений аналіз, у висновках до Розділу 2 Чжан Юй окреслює жанрову специфіку опери «Великий канал», яка полягає в синтезі ознак романтичної опери-балади, великої опери, опери-пісні, ліричної опери, опери-легенди, хорової опери-містерії, опери-ораторії, опери-оповіді та музичної драми ідей і символів (стор. 121 дис.). У висновках до Розділу 3 дисертантка визначає жанрові ознаки історико-героїчної опери «Велика хода»: монументалізм, художній документалізм; синтез епічного, ліричного і драматичного, комічного й трагічного, реалістичного та символічного; диференціація музичного матеріалу на чоловіче й жіноче, героїчний і ліричний інтонаційно-тематичні комплекси (стор. 173 дис.).

Основні висновки дисертації конкретизують науковий доробок Чжан Юй. До найбільш вагомих, на нашу думку, належать: осмислення чинників взаємодії між пісенною та оперною сферами творчості Інь Цінь; характеристика концепції новітньої китайської опери; систематизація типів оперної драматургії на основі аналізу сценічних творів Інь Цінь; визначення жанрового синтезу та взаємодії типів оперної драматургії своєрідним утіленням родової ознаки міфомислення – синкретизму, на підставі чого опери Інь Цінь «Великий канал. Балада Річки» та «Велика хода Китайської червоної армії (1934-1935 рр.)» характеризуються дисертанткою як китайський національний оперний міф (стор. 178 дис.).

Проведений аналіз уможливилює загальну позитивну оцінку здійсненого Чжан Юй дослідження жанрових типів новітньої китайської національної опери в творчості сучасного китайського композитора Ін Цінь. Дисертація «Жанрові типи китайської національної опери в творчості Ін Цінь» є самостійним і завершеним науковим дослідженням, яке відповідає вимогам, викладеним у пп. 6, 7, 8, 9 Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», а її авторка, Чжан Юй, заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 – Музичне мистецтво.

Рецензент,

доктор мистецтвознавства,

професор кафедри народних інструментів

Харківської державної академії культури

Юрій ЛОШКОВ

